

RAB LÁSZLÓ: A POKOL TORNÁCÁN. KUN PÁTER ÚTJA AZ AKASZTÓFÁIG.

Noran Libro Kiadó, Budapest, 2021, 189 oldal.

A Kun páterként elhíresült Kun András minorita szerzetes neve szétválaszthatatlanul egybeforrott az 1944 októbere és 1945 januárja között Budapesten tomboló nyilas terrorral, amely kimeríti a golyók általi holokauszt fogalmát. Szerdahelyi János rendőrtiszt 1945. szeptemberi jellemzése szerint: „Talán nincs a történelemben szó még egy ilyen elvetemült szadista gyilkosról, nemcsak az emberi törvényeket csúfolta meg minden rendbeli gáztetteivel, hanem az egyházi és vallási törvényeket is meggyalázta azzal, hogy rémtetteit az egyház nevében és reverendájának súlyával támasztotta alá. A törvények nem ismernek egyetlen egy olyan bűncselekményt sem, amelyet páter Kun el ne követett volna... Bűnlajstroma teljes mértékben kimeríti a háborús és népellenes bűncselekmények minden esetét.”¹

Rab László a könyvében, amelynek törzsanyaga a népbírósi periratokra támaszkodik, hasonlóan vállalkozott, mint Budai-S. Balázs²: a rendelkezésünkre álló levéltári anyagok, vallomások, visszaemlékezések és a népbírósi peranyag fényében bemutatni azokat a borzalmas történeteket (pl. a Maros utcai zsidó kórházban elkövetett tömeggyilkosság), amelyeknek Kun páter nem csupán szereplője, hanem irányítója is volt. A szerző azonban nem elégszik meg a történetek leírásával. Elsődleges célja körüljárni azt az „örvénylő erőszak spirált”, amely „a pátert beszipantotta”, amelybe „magától állt be”, és amelyben megállni, ahonnan visszafordulni nem akart (9).

Kun páter élete 1944 októberét megelőzően mondhatni alig ismert. Minorita szerzetesként Rómában tanult, és szemmel láthatólag nem találta helyét az egyházi struktúrában. Erőtlen és következmények nélküli próbálkozásokat leszámítva, sajnos az egyház sem nagyon tudott mit kezdeni vele: „A páter ámokfutása részeg duhajkodással kezdődött, és egy leányotthonban folytatott nyilasrazzáival fejeződött be. Azokról az esetekről Serédi Jusztinián hercegprímás és más magas rangú egyházi méltóságok is tudtak, amelyek 1944 januárja és 1945. január között történtek. A szerzetes dévaj élete nemtetszést váltott ki, és tettek ugyan kísérletet arra, hogy megszabaduljanak tőle, ez azonban mégsem következett be. A főpapoknak és az egyházi hivatalnokoknak olyan informális értesüléseik lehettek, hogy Szálasi patronálja Kunt.”³ (79).

1 Csonka Laura 2014: Kun András a Népbírósi elöött. *archívNET. XX. századi történeli források*, (14.) 5. – utolsó letöltés: 2023. április 4.

2 Budai-S. Balázs 2016: *Kun páter a reverendás gyilkos. A nyilas korszak leghírhedtebb alakjának nyomában*. Budapest.

3 A kérdésre vonatkozóan lásd Kurucz Adám 2020: Egyházi vizsgálatok Kun András minorita páter ügyében 1944–1945-ben. *Egyháztörténeli Szemle*, (21.) 2. 112–129.

Rab László szerint: „Sodródott az árral. A lavinát az indította el, hogy szerény Váci úti lakásukat (apja volt a házmester) a szövetségesek gépei lebombázták. Mozgósította nyilas kapcsolatait, és »kiigényelt« magának egy tágas zsidó lakást a XII. kerületi Városmajor utcában, ami kőhajításnyira feküdt a pártközponttól. Voltaképp így került a kerületbe. Bebenézett a pártházba, kereste, kutatta, hogy milyen feladatokat szánnak neki. Október 15-én ott volt a Pasaréti út 10.-ben a fegyverosztáson, amikor a hatalomra került Szálasiék a nyilas pribékeket felfegyverezték. Utána készült róla a legendás fénykép, amikor a cingulust lecserélte övre, s felfűzte rá a revolvertáskát. Így lett a budai csoport ideológiai vezetője, akinek Vajna Gábor belügyminiszter azt a feladatot adta, hogy buzdítsa a frontra induló katonákat, akik már nem nagyon hittek a végső győzelemben és a német csodafegyverben.” (16). Valójában már azt megelőzően a nyelvével ölt, mint ahogy azt ténylegesen meg is tette.

Kun páter rémtetteit maga a nyilas Nemzeti Számonkérő Szék is megelégette: halálra ítélték. Nem a több száz zsidó meggyilkolásáért, hanem rendőrökkel szemben elkövetett erőszakért. Életét Szálasi Sopronból küldött rádiótávírata mentette meg. Halálbüntetését 15 év fegyházra változtatták. Kun pátert a szovjet katonák „szabadították ki” a budai várbörtönből. További élete is fordulatokban volt gazdag. Egy román katonai egységhez csatlakozva egészen Brünnig (Brno) jutott, ahonnan visszatért Erdélybe, majd újra elindult Nyugatra. 1945 szeptemberében fogták el a déli magyar határon. Népbíróság elé került, elítélték és kivégezték.

Rab László könyve műfajilag nehezen besorolható, felkavaró olvasmány. Az olvasó betekintést nyer Kun páter és az általa irányított nyilas fegyveres csoport lelkivilágába, más emberekről alkotott felfogásába, borzalmas tetteik motivációjába. A könyv beszédesen bizonyítja hova vezet a nyereségvágygal is társuló elvakult fanatizmus, ahol a politikai ideológia és a köztörvényes bűnözési hajlam organikus egységbe olvad. Arról nem is beszélve, hogy valójában minden a szavakkal kezdődik. Ahogy azt maga Kun páter, minorita szerzetes megfogalmazta: *„Tüzet és átkot lihegtem mindenre, ami zsidó.”*

Jakab Attila